

Nord-Rana Menighet

Kirkebakken 6 - 8614 Mo i rana

Tlf.: 75 158020 Fax.: 75 16 81 48

Daglig leder: Berit Moss tlf. 75158021

dok 902

Kultur- og kirkeavdelingen
200606109 01.12.06
Kode: Ki-501

Kultur- og kirke departementet
Kirkeavdelingen
Postboks 8030 Dep. 0030 Oslo

Høringsuttalelse Staten og Den norske Kirke.

Vedlagt følger høringssvar/spørreskjema fra Nord-Rana menighetsråd.
Rådet behandlet saken i møte 15.11.06, flertallsvedtaket oversendes herved.

Nord-Rana menighetskontor 30.11.06
Ark.nr 002

Berit Moss

Berit Moss
Daglig leder Nord-Rana menighet

Staten og Den norske kirke – Spørsmål til høringsinstansene

Navn på høringsinstans: Nord-Rana menighet

Type høringsinstans

- Kommune
- X Menighetsråd
- Prost/biskop
- Tros- eller livssynssamfunn utenfor Den norske kirke
- Frivillig organisasjon innenfor Den norske kirke
- Annen offentlig instans
- Annen privat instans

1. Hvilke overordnede prinsipper bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken?

Svar:

Det har de siste årene blitt større forståelse for religiøse tilknytning og religionsutøvelse. I det norske samfunn må vi derfor slutte opp om demokratiske rettigheter som rett til fritt å velge religiøst standpunkt og utøve tro i pakt med egen overbevisning – innenfor de rammer som samfunnet gir oss mulighet til.

Det tankegods som religion og livssyn tar opp i seg er viktige byggesteiner i samfunn og kulturbygging, og har stor betydning for livskvalitet og trivsel.

Den norske kirke er en viktig kulturbærende samfunnsinstitusjon som formidler verdier og livstolkning til store deler av folket. Både som kirke og kulturbærer vil kirken være en viktig premisseleverandør i vår samfunnsutvikling og i samfunnsdebatt. Kirken har i generasjoner vært en viktig samfunnsaktør både i lokalsamfunn og på rikspolitisk plan. I kraft av sin størrelse, med et medlemsgrunnlag på om lag 85% av den norske befolkning, vil det også i framtiden være naturlig at Den norske Kirke har en særstilling.

Overordnet prinsipp og synpunkter:

Det offentlig bør føre en positiv livssynspolitikk.

Religiøs tilknytning og livssyn påvirker tanker, følelser og adferd i betydelig grad. Det er derfor viktig som samfunnsutvikler å ha et bevisst forhold til alt som har med religion og livssyn å gjøre.

Skal vi imøtekomme det, og ta vare på kristne verdier, må vi ha ei levende folkekirke som storparten av det norske folk føler seg knyttet til.

Den norske kirke er en viktig kulturbærende samfunnsinstitusjon som formidler verdier og livstolkning til store deler av det norske folk. For Nord-Rana menighetsråd (NRMR) er det et overordnet mål at en framtidig revisjon av dagens kirkeordning bidrar til å styrke Den norske kirkes muligheter til å fungere som en åpen, inkluderende og landsdekkende folkekirke med bred oppslutning og en demokratisk forankret styringsstruktur. Det er også et mål å bidra til gode rammebetingelser for andre tros- og livssynssamfunn i Norge, og at eventuell urettmessig forskjellsbehandling mellom trossamfunn og mellom medlemmer av ulike trossamfunn blir opphevet.

Etter en samlet vurdering, vil NRMR anbefale en videreføring av den utvikling som ble påbegynt i forrige århundre som kjennetegnes av en gradvis organisatorisk løsrivelse mellom Den norske kirke og staten. Denne kirkepolitiske linje har vært retningsgivende for kirkelige

reformer fra 1970-tallet, og ble videreført av et samlet Storting i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr 40 (1980-81) Om stat og kirke.

NRMR mener at det fortsatt vil være uheldig med for kategoriske tradisjonsbrudd på dette samfunnsområdet. Det vil samtidig være ønskelig å videreføre denne gradvise reformprosess i forhold til nåværende lovgivning. NRMR er uenig med utvalget i at vi har kommet til veis ende med å utvikle kirkeordningen innenfor en form for statskirkelig grunnkonstruksjon. Ved å kombinere en dynamisk forståelse av gjeldende kirkerett med noen konkrete endringer i lovverket, vil en kunne få en utvikling som er tjenlig både for Den norske kirke og for andre tros- og livssynssamfunn.

Hovedanliggender

Nord-Rana menighetsråd ser det som en forutsetning at Den norske kirke kan videreføres som en landsdekkende folkekirke med lokal tilstedeværelse over hele landet, og med et tilgjengelig og fullverdig tjenestetilbud også i spredt bebygde områder. Geografiske sokn bør videreføres som grunnenhet i Den norske kirke med status som selvstendige rettssubjekt og med betydelig grad av lokalt selvstyre. Nåværende todeling av den kirkelige virksomhet bør oppheves, og det helhetlige ansvar for kirkens samlede virksomhet bør tillegges kirkens valgte styringsorganer. **Kongens forordningsmyndighet over kirkelig virksomhet, som er hjemlet i GL § 16, bør derfor oppheves, og det bør vurderes også å stryke § 21.**

For å sikre en forsvarlig lokalkirkelig forvaltning bør dagens ordning med felles styringsorganer for flere sokn i én kommune utvikles videre til også å kunne omfatte sokn i flere kommuner. Modeller for interkommunalt kirkesamarbeid må utredes nærmere.

NRMR ser det som en forutsetning for en fremtidig, velfungerende kirkelig organisasjon at det etableres **et enhetlig arbeidsgiveransvar for alle lokalkirkelig tilsatte** på et nivå som er nær soknene, men samtidig stort nok til å sikre en profesjonell ivaretagelse av arbeidsgiveransvar og ledelse. Et slikt lokalkirkelig forvaltningsnivå (kirkelig fellesråd) på et nivå over soknet, vil kunne imøtekomme disse hensyn. Den kirkelige arbeidsgiverpolitikken må videre tuftes på allmenne verdier som sikrer åpenhet, likebehandling og et trygt og utviklende arbeidsmiljø. NRMR vil advare mot en løsning slik Gjønnesutvalget antyder der arbeidsgiveransvaret legges nasjonalt. Selv om modellen åpner for at deler av arbeidsgiveransvaret kan delegeres til lavere nivå, mener vi at dette vil være en svært uheldig løsning. Å bli fratatt arbeidsgiveransvaret for de tilsatte vil i sterk grad svekke den lokale kirkes nåværende selvstendighet. For de tilsatte vil avstanden opp til den ansvarlige arbeidsgiver bli u hensiktsmessig lang. Dette vil både kunne skape store forsinkelser og bidra til pulverisering av ansvar i viktige personalmessige og arbeidsmiljørelaterte saker. Modellen antas også å være lite i tråd med den generelle utviklingen på dette området.

2. Den norske kirke som statskirke:

- Bør fortsette
- Bør avvikles
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

3. I hvilken lov bør Den norske kirke være forankret?

- Grunnloven
- Egen kirkelov vedtatt av Stortinget
- Lov om trossamfunn
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

4. Hvordan bør Den norske kirke finansieres?

- Gjennom medlemsavgift
- Medlemsavgift med noe støtte fra det offentlige
- Støtte fra det offentlige og med noe medlemsavgift
- Offentlig finansiering uten medlemsavgift
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

Finansieringsordninger:

En framtidig finansieringsmodell må sikre kirken en bedre kirkeøkonomi enn den virkelighet som de fleste norske menigheter opplever i dag. Dette er et av punktene i utredningen som er alt for dårlig utredet. Det bør settes sammen et bredt utvalg som representerer alle forvaltningsnivåer i kirken, samt de ansattes organisasjoner og KA, som gis i oppdrag å utrede kirkens framtidige økonomi. Få år tilbake ble bemanningsplan for Den norske Kirke sendt ut på høring, et utvalg bør utfordres til å se en framtidig økonomi i sammenheng med de linjer som ble antydnet i denne planen.

Hovedutfordringen for en framtidig endret **finansieringsordning** er å få til en bedre sikring av Den norske kirkes driftsnivå over hele landet. Til tross for dagens statlige og kommunale forpliktelser overfor den kirkelige økonomi, er vi opptatt av at ressursituasjonen i deler av landet er så svak at det kan stilles spørsmål om det skjer en forsvarlig kirkelig drift. Dette rammer både forvaltningen av de enorme nasjonale kulturverdier som er under kirkelig forvaltning (kirkebygg og kirkegårder mv) og det kirkelige tjenestetilbud overfor kirkens medlemmer og samfunnet mer generelt. Det totale ressurstilfanget til Den norske kirke må derfor etter vår mening økes og det offentliges finansielle forpliktelser innskjerpes i lovgivningen.

Nord-Rana menighetsråd er skeptisk til medlemsavgift. Hovedbegrunnelsen for dette er at vi er redd en avgift vil svekke folkekirken og påvirke Den norske kirke i retning av en ”foreningskirke”. NRMR er samtidig opptatt av ordninger som kan legge til rette for at det enkelte kirkemedlem kan gi økonomiske bidrag til kirkens virksomhet. Kirkens medlemmer utfordres allerede i dag til å bidra økonomisk til kirkens drift gjennom kollekt, givertjenester, dugnadsinnsats osv. Det er viktig at staten har et vedvarende fokus på ordninger og tiltak som kan legge best mulig til rette for denne type frivillige bidrag. Ordningen med skattefritak for gaver til Den norske kirke er et eksempel på et slikt tiltak.

Når det gjelder **kirkebyggene** legger NRMR til grunn at disse fortsatt skal være soknets eiendom og at kommunene fortsatt skal være finansielt hovedansvarlig. Ansvaret for forvaltning og drift av kirkebygg bør legges til det overnevnte felles forvaltningsorgan for flere sokn. Staten bør ta et økonomisk helhetsansvar for middelalderkirker og et økonomisk delansvar for listeførte kirker.

Dersom det, mot formodning, skulle innføres en finansieringsmodell som går utover en offentlig finansiering, med lokal avgift – mener vi det er viktig at det innføres en personlig avgift/livssynsavgift –som likestiller alle borgere i forhold til beskatning og samfunnsdeltagelse.

Vi påpeker viktigheten av at vi får en løsning hvor det framgår på skatteseddelen hva man betaler i livsavgift, andre skatter og event. gravferdsavgift om det en gang blir aktuelt.

5. Hvordan bør valgordningene og demokratiet være dersom statskirkeordningen avvikles?

- Valgordningene bør være som i dag
- Øke bruken av direkte valg til kirkens besluttede organer
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

Eventuelle andre ordninger:

Det kirkelige demokratiet bør styrkes og valgdeltagelsen økes.

Velgerne bør ha større innvirkning på valgene enn i dag, det vil inspirere til større valgdeltagelse.

Lokalt ser vi at valgdeltagelsen øker gjennom den prøveordningen vi har hatt med menighetsrådsvalg samtidig med Stortingsvalget.

Som majoritetskirke, bør Den norske Kirkes valg legges samtidig med f.eks stortingsvalget.

Nord-Rana menighetsråd vil gå inn for direkte valg til menighetsrådene.

Dersom det innføres et nytt mellomnivå bør det være direktevalg også til dette nivået. Det bør vurderes direkte valg til kirkemøtet.

Det er nødvendig å tenke gjennomtenke demokratiforståelsen i DNK, og tenke gjennom sammensetningen av kirkelige råd slik som de er i dag. Det gjelder ikke minst forholdet mellom tilsatte og demokratisk valgte.

Styrket kirkelig demokrati:

Nord-Rana menighetsråd er opptatt av å styrke **det kirkelige demokrati** og øke valgdeltakelsen. Det kirkelige demokrati bygger på soknet som grunnhet og ivaretas ved lokalt forankrede valg til styrende organer. Det bør fortsatt være direkte valg til menighetsråd. Vi ser det som nødvendig å gjennomtenke demokratiforståelsen og kritisk vurdere sammensetning av kirkelige råd i dag når det gjelder forholdet mellom tilsatte og demokratisk valgte. Det må også arbeides for å sikre en bredere oppslutning om valg til sentralkirkelige råd, en valgordning som sikrer en bred sammensetning i disse rådene. Sammensetningen må avspeile bredden i Den norske folkekirken. En styrking av den lokale kirkes handlekraft (blant annet gjennom større ansvar for ansatte og virksomhet) vil etter vår oppfatning være det viktigste bidrag til å styrke valgdeltakelsen og den demokratiske forankring av Den norske kirke.

6. Dersom statskirkeordningen avvikles, hva bør i så fall stå i § 2 (eller i en annen paragraf) i Grunnloven i tillegg til prinsippet om religionsfrihet?

(Her kan du/dere sette kryss på ett eller flere alternativer)

- Ingen tillegg

- De politiske prinsipper som statsforfatningen bygger på; så som demokrati, rettstaten og menneskerettighetene
- Det kristne og humanistiske verdigrunnlaget
- Det humanistiske verdigrunnlaget
- At Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

7. Hvem bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen?

- Den lokale kirke (menighetsråd eller kirkelig fellesråd)
- Kommunen
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

Eiendomsrett og drift av kirkegårder:

Gjennom gravferdsloven fra 1996 ble det den lokale kirkes ansvar for den offentlige gravferdsforvaltningen bekreftet og tydeliggjort. Dette gir et godt grunnlag til å vurdere erfaringene med dagens forvaltningsordning. Nord-Rana menighetsråd trekker særlig fram følgende forhold:

- Vi erfarer at den lokale gravferdsforvaltning jevnt over er preget av kvalitet og bred kompetanse, og dette er en sektor med gjennomgående høye krav til å yte gode tjenester for de pårørende på tvers av livssynsmessige og kulturelle forskjeller.
- Vi kjenner til få klager på den lokale gravferdsforvaltningen.
- Gravferdsloven åpner for at kirkelig fellesråd kan overlate hele gravferdsansvaret til kommunen. Dette er blitt gjennomført i kun 4 kommuner. Dette vitner om stor motivasjon fra kirkens side til å påta seg dette ansvaret, og vi registrerer lite ønske fra kommune om å overta denne forvaltningen.
- I et stort antall kommuner er det gjort avtaler mellom kommune og kirke om kommunal tjenesteyting innenfor gravferdsarbeidet. Dette er et av flere tegn på gjennomgående godt samarbeid mellom kirke og kommune på sektoren.

Signaler fra bl.a. arbeidstakerorganisasjonene på sektoren innebærer at det kirkelige hovedansvar for gravferdsforvaltningen fra og med 1997 har medført et styrket fokus og økt synlighet for denne virksomheten med bl.a. økt satsning på kompetanse- og fagutvikling. I 2004 gjennomførte TNS Gallup på oppdrag fra bl.a. Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon en undersøkelse om den brukeropplevde kvaliteten på gravferdstjenestene. Målgruppen for undersøkelsen var et tilfeldig utvalg pårørende som har vært ansvarlig for gravferd og/eller gravfestere de siste 3 - 4 årene. I en omregnet kvalitetsindeks i skala fra 0 til 100 ga denne undersøkelsen en totalscore på 80 poeng. I følge TNS Gallup er dette den høyeste brukertilfredshet de hadde målt på noen offentlig tjeneste.

Flertallet i denne undersøkelsen mener at alle har likeverdige muligheter til en verdig gravferd, uavhengig av tradisjon og livssyn, og flertallet opplever det ikke problematisk at Den norske kirke har hovedansvar for kirkegårder og gravlunder.

Sammenlignet med utgiftene til gravferdsforvaltningen i de andre nordiske landene så er gravferdsforvaltningen i Norge svært effektiv med relativt lave driftskostnader pr. innbygger. Vi erfarer at dette bl.a. skyldes en rasjonell drift som muliggjøres gjennom kombinasjonsstillinger og andre kostnadseffektive løsninger utviklet lokalt.

Spørsmålet om kirkelig eller kommunalt gravferdsansvar var gjenstand for omfattende utredningsarbeid og høringer i forbindelse med utviklingen av gravferdslov i 1980- og 1990-årene. Vi synes derfor det er oppsiktsvekkende at utvalgets innstilling på dette punkt ikke reflekterer den grundige prosess som der fant sted, og kun med henvisning til prinsippet om likestilling mellom tros- og livssynsamfunn foreslår å avvikle dagens forvaltningspraksis. Vi vil be om at dette spørsmålet utredes nærmere, og ønsker bl.a. at erfaringene fra representanter fra ulike trossamfunn/livssyn, begravelserbyråene og andre instanser aktivt trekkes inn i vurderingene. Vi tror at det på dette området er nødvendig å skjelne klarere mellom innspill som kan bidra til forbedringer i dagens regelverk og forvaltning, og hvilke sider ved kirkelig gravferdsforvaltning som i seg selv kan representere manglende respekt for livssynsminoriteter og andre kulturer.

8. Hvem bør eie og forvalte kirkebyggene?

- Den lokale kirke bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
- Den lokale kirke bør eie kirkebyggene, og kommunen bør ha det økonomiske ansvaret
- Kommunen bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

Forvaltning og finansiering av kirkebyggene:

Den norske kirke har til sammen ca 1600 kirkebygg. Som samlingssted for gudstjenester og menighetens arbeid og symbolbygg for medlemmene, er kirkebyggene helt avgjørende. Kirkebyggene representerer store økonomiske verdier, og er samtidig noen av våre viktigste kulturminner. Kirkene med inventar og omgivelse synliggjør vesentlige sider ved norsk historie og kultur gjennom mange hundre år. Det vil være avgjørende å utvikle en forvaltning av kirkene som både utvikler byggene som menighetenes møtested for opplevelse og fellesskap, som seremonirom og helligsted, og som samtidig sikrer at kulturminneverdiene blir tatt vare på.

Kirkebyggforvaltning krever kompetanse og fagmiljø som det ikke er realistisk å etablere på soknenivå. Lokalt eierskap forhindrer ikke at drifts- og vedlikeholdsansvaret for kirkebygget kan forvaltes av fellesorgan for flere sokn. Det er positive erfaringer med dagens modell der kirkelig fellesråd har forvaltningsansvaret for kirkebyggene. De mange små fellesråd med lite faglige og økonomiske ressurser representerer imidlertid også på dette området en stor utfordring. Det bør derfor åpnes for lokale forsøk med andre forvaltningsmodeller for kirkebyggene for bl.a. å ivareta de spesielle utfordringene knyttet til kirkebyggene som kulturminner. Nord-Rana menighetsråd er positive til utredningens forslag om fortsatt kommunalt finansieringsansvar for kirkebyggene. En slik modell vil bl.a. bidra til å videreføre den nære forbindelsen det har vært mellom kommune og kirke siden kommunene ble opprettet i 1837. Fortsatt kommunalt finansieringsansvar for kirkebyggene vil også understreke kirkebyggenes spesielle og allmenne tilknytning langt utenfor de mest aktive brukerne. Kirkebyggene er blant de viktigste offentlige rom i nærmiljøet med en sentral plass i lokal kulturhistorie og kulturlandskap. Et fortsatt kommunalt finansieringsansvar vil bidra til å videreføre det verdifulle samspillet mellom kirke og lokalsamfunn.

Et fortsatt kommunalt ansvar for deler av Den norske kirkes virksomhet vil også åpne for at kommunen utfordres til et bredere engasjement overfor andre trossamfunnene som er aktive på stedet. Kommunene har etter vår oppfatning en viktig rolle både på det kulturminnepolitiske og religionspolitiske området.

Kommunalt finansielt ansvar for kirkebyggene vil forutsette at staten fastsetter rammer for kommunens ansvar på feltet. En slik modell vil likevel medføre lokale variasjoner når det gjelder kommunal prioritering av f.eks. drift og vedlikehold av kirker. Selv om det mange steder etableres et kirkelig forvaltningsnivå over dagens kommunenivå, vil det måtte bli en klar sammenheng mellom bevilgningene fra den enkelte kommune og ressursinnsatsen på kirkebyggene i denne kommunen. Det vil være nødvendig å etablere et samarbeidsorgan mellom kommune og kirke i slike kommuner der bl.a. drøfting av ressursbehovene på kirkebyggområdet vil stå sentralt.

Den norske kirke ivaretar gjennom kirkebyggene sentrale nasjonale kulturverdier på vegene av hele samfunnet. Kirkebyggene er underlagt sterke offentlige reguleringer, og forvaltningen av disse gir store merkostnader til drift og vedlikehold. Vi mener at det bør etableres statlige støtteordninger som tar ansvar for den antikvariske merkostnaden som vedlikehold og drift av disse byggene representerer. En slik modell vil ikke innebære statlig overtakelse, men underbygging av det lokale forvaltningsansvaret. Vi vil anbefale at det utredes en modell der statlig tilskudd til vedlikehold graderes i forhold til merkostnader og verneverdi for ulike kategorier kirker. Dette er en modell som vil være hensiktsmessig både innenfor et system med kommunalt finansieringsansvar og innenfor eventuelt andre finansieringsmodeller

Tillegg;

Nord-Rana menighetsråd mener utredningen i større grad burde tatt opp spørsmål om organiseringsmodeller i større grad. Det tenkes da spesielt på organisering av arbeidsgiveransvaret.

Den norske Kirke kan ikke lenger leve med dagens løsning – 2 arbeidsgivere. Det må komme en løsning med en samordning av arbeidsgiveransvaret.

Forut for en slik samordning må det gjøres et grundig arbeide, slik at vi får gode løsninger og ikke minst bygger gode relasjoner mellom de nåværende arbeidsgiverne.

Det vil i en slik utredning være viktig å se på mange løsninger og ikke tidlig i prosessen låse seg til bestemte modeller; det bør kunne tenkes løsninger utover lokale prostimodeller.

”Interkommunale” løsninger kan være et av innspillene i en slik prosess. Det vil være viktig at et nytt lokalt arbeidsgivernivå vil kunne samarbeide lett og enkelt med kommunenivået – ikke minst når det gjelder økonomi, bygg og anlegg.

Nord-Rana menighetskontor 30.11.06

Ark.nr. 002

Roar Eliassen
Leder Nord-Rana menighetsråd
Sign

Berit Moss

Berit Moss
Daglig leder Nord-Rana menighet